



AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA
NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĖSTAMI

ATASKAITA

VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLOS PROJEKCIJOS VIDUTINIU LAIKOTARPIU

2020 m. rugpjūčio 27 d.

Nr. Y2D-323



Lietuvai tapus visateise ekonominės ir pinigų sąjungos nare, Valstybės kontrolė nuo 2015 m. sausio 1 d. vykdo ir nepriklausomos biudžeto politikos kontrolės institucijos funkciją. Vykdydama šią funkciją, institucija atlieka Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir teikia išvadas (ir skelbia jas viešai) Lietuvos Respublikos Seimui, kaip laikomasi šių taisyklių.

Ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.

TURINYS

SANTRAUKA	4
ĮŽANGA	5
VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLA IR JOS PROJEKCIJOS	6
1. VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLOS RAIDA	6
2. SCENARIJŲ PRIELAIIDOS	8
3. VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLOS PROJEKCIJOS 2020–2025 M.	10
FISKALINIO TVARUMO UŽTIKRINIMAS	13
PRIEDAI	16
1 priedas. MAC DSA aprašymas	16
2 priedas. Ekonominiai bei fiskaliniai rodikliai naudoti MAC DSA	18
3 priedas. Valdžios sektoriaus skolos projekcijos, proc. BVP	19
4 priedas. Santrumpos ir sąvokos	20

SANTRAUKA

- Pastaraisiais metais stebėtas valdžios sektoriaus skolos lygio mažėjimas, tačiau 2020 m. II ketv. skola reikšmingai padidėjo.
- Dėl didelio neapibrėžtumo tarptautinių institucijų, vertinančių Lietuvos 2020 m. skolos lygį, projekcijos svyruoja tarp 50 ir 60 proc. BVP.
- Po Lietuvos stabilumo 2020 m. programos patvirtinimo Vyriausybės priimanamos ekonominės politikos priemonės toliau didina valdžios sektoriaus skolos lygį.
- Nors 2020 m. I pusm. Lietuvos ekonomikos susitraukimas mažesnis, nei buvo tikėtasi, tačiau yra rizika, kad 2020 m. II pusm. BVP gali kristi labiau, išliekant poreikiui didinti valdžios sektoriaus skolą.
- Skolos scenarijai 2020–2025 m. buvo sudaryti naudojant skirtingus realiojo BVP, bendro kainų lygio šalyje bei valdžios sektoriaus balanso rodiklių derinius.
- Pagal labiausiai tikėtiną arba bazinį scenarijų prognozuojant ekonomikos atsigavimą 2021 m., valdžios sektoriaus skola, tikėtina, toliau augs, nors ir lėtesniu tempu.
- Valdžios sektoriaus skolos projekcijos pagal skirtingus scenarijus rodo, kad esant antrajai COVID-19 bangai ir nepakankamai sparčiai mažinant valdžios sektoriaus deficitą, skola vidutiniu laikotarpiu artės prie 60 proc. BVP ribos.
- Valdžios sektoriaus deficitui mažėjant sparčiau nei pagal bazinį scenarijų, skola, tikėtina, stabilizuotųsi pasiekusi 50 proc. BVP lygį.
- Fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis savaime neužtikrina valdžios sektoriaus skolos mažėjimo vidutiniu laikotarpiu.
- Optimalaus skolos lygio apibrėžimo ir fiskalinių rezervų kaupimo reikalingumas išlieka.
- Ekonomikai atsigavus po COVID-19 pandemijos svarbu siekti didinti fiskalinę erdvę, kad būtų pasiruošta ateities šokams.
- Esant išskirtinėms aplinkybėms nėra taikomos fiskalinės drausmės taisyklės. Tačiau jas atšaukus reikės sugrįžti prie reikalavimų valdžios sektoriaus rodikliams.
- Viešųjų finansų būklės blogėjimas, ir ateityje dėl demografinių pokyčių neišvengiamas išlaidų augimas kelia svarbius uždavinius Vyriausybei.

ĮŽANGA

Dėl COVID-19 pandemijos reikšmingai pablogėjusi situacija pasaulyje priverė daugelį šalių ženkliai didinti savo skolinimąsi ne tik dėl automatinių stabilizatorių veikimo, bet ir dėl priimtų papildomų diskrecinių priemonių ekonomikoms skatinti. EBPO skelbia, kad vyriausybės skolinimasis per pirmus penkis šių metų mėnesius padidėjo beveik 70 proc., lyginant su pastarųjų penkerių metų to paties laikotarpio vidurkiu¹. Lietuva taip pat sparčiai didina valdžios sektoriaus skolos lygį, įgyvendindama ekonomikos skatinimo plano ir kitas priemones. COVID-19 poveikis ekonomikai dar nėra iki galo žinomas, tačiau tikėtina, kad įtaka viešiesiems finansams bus didelė.

Valstybės kontrolė, vykdydama nepriklausomos biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas (toliau – Fiskalinė institucija) ir reaguodama į susiklosčiusias išskirtinio neapibrėžtumo sąlygas², pirmą kartą parengė VS skolos projekcijų vidutiniu laikotarpiu ataskaitą. Ataskaitos tikslas – pateikti VS skolos projekcijas 2020–2025 m. laikotarpiui.

Šioje ataskaitoje valdžios sektoriaus skolos projekcijos parengtos penkiais pasirinktais scenarijais, kurie atspindėtų galimą Lietuvos ekonomikos ir viešųjų finansų raidą. Sudarant scenarijus ir rengiant projekcijas buvo naudojama: birželio mėn. LR Finansų ministerijos atnaujintas ekonominės raidos scenarijus; tarptautinių institucijų projekcijos; valstybės skolinimosi informacija³; statistiniai duomenys, paskelbti iki rugpjūčio 13 d.

Atkreiptinas dėmesys, kad, esant išskirtiniam neapibrėžtumui, išlieka rizika, kad pasikeitus Lietuvos makroekonominėi ir viešųjų finansų situacijai, VS skolos projekcijos gali neišsipildyti.

¹ Speciali EBPO ataskaita „Sovereign Borrowing Outlook for OECD Countries 2020“, 2020-07-20. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/finance/financial-markets/oecdsovereignborrowingoutlook.htm>.

² 2020-03-26 išvada Nr. BPE-1 „Išvada dėl neįprastos padėties atitikties išskirtinių aplinkybių sąvokai“.

³ Projekcijoms rengti buvo naudojami skolos grąžinimai ir palūkanų mokėjimai, kurie pateikti pagal 2020-06-30 faktiškai priimtus įsipareigojimus.

VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLA IR JOS PROJEKCIJOS

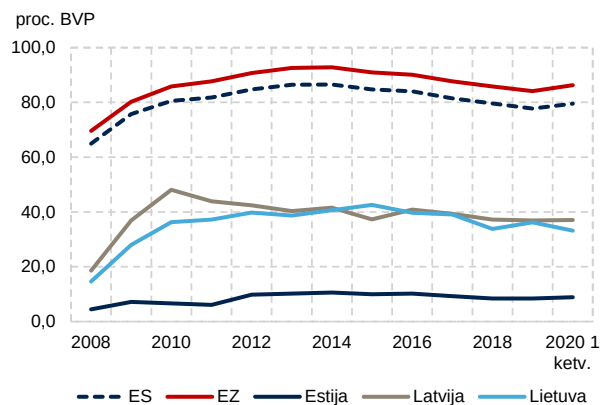
1. VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLOS RAIDA

1. Po 2008 m. krizės išaugusi Lietuvos valdžios sektoriaus skola nesugrįžo į buvusį lygį.

2008 m. 14,6 proc. BVP siekusi VS skola per kelerius metus išaugo ir 2012 m. siekė 40 proc. BVP lygį (1 pav.). Nors ekonomikai augant beveik dešimtmetį skolos lygis mažėjo ir 2019 m. siekė 36,3 proc. BVP (17,5 mlrd. Eur), tačiau jis taip ir liko daugiau nei dvigubai didesnis nei prieš pasaulinę finansų krizę. Nors kai kurių EZ šalių, turinčių aukštą skolos lygį, vyriausybės obligacijų pajamingumai grįžta į ikipandeminį lygį, šios šalys gali susidurti su problemomis, bandydamos finansuoti ekonomiką skatinančią fiskalinę politiką. Paminėtina, kad Lietuvos skolos lygis iki prasidedant pandemijai buvo vienas mažiausių iš ES šalių.

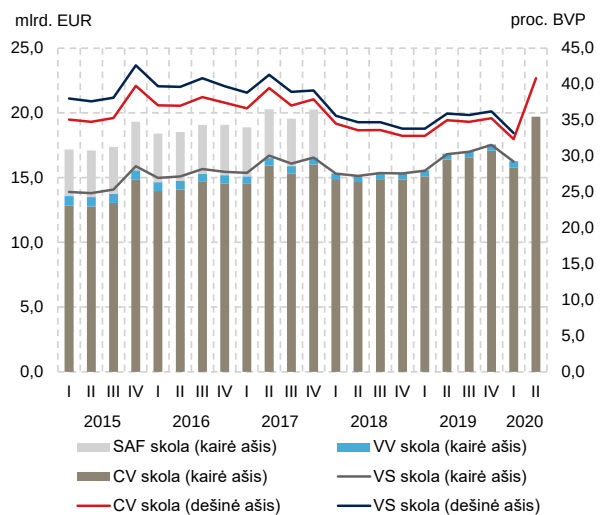
2. Pastaraisiais metais stebėtas valdžios sektoriaus skolos lygio mažėjimas, tačiau 2020 m. II ketv. skola reikšmingai padidėjo. 2020 m. I ketv., po euroobligacijų išpirkimo vasario mėn.⁴, VS skola siekė 33,2 proc. BVP, arba 16,2 mlrd. Eur. Vietos valdžios subsektoriaus skola nuo 2014 m. nuosekliai mažėjo, o VSDF skola 2018 m. buvo perduota valstybės išdui (2 pav.).

1 pav. Valdžios sektoriaus skola ES šalyse



Šaltinis – Eurostatas

2 pav. Valdžios sektoriaus ir jo subsektorių skolos dinamika



* 2020 II ketv. parodyti tik centrinės valdžios skolos duomenys

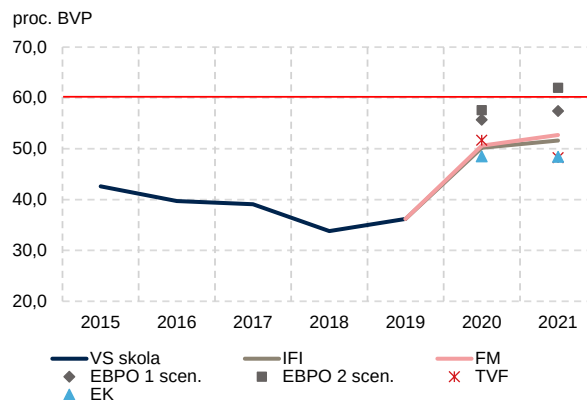
Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Fiskalinės institucijos skaičiavimai

⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės skolinimosi ir skolos grąžinimo statistika 2020 m. sausio – birželio mėn., 2020-07-09. Prieiga per internetą: https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/2020_birzelis_LT.pdf.

Įgyvendinant ekonomikos skatinimo plano priemones, birželio mėn. duomenimis centrinės valdžios subsektoriaus skola siekė 19,7 mlrd. EUR, arba 40,8 proc. BVP⁵. Kadangi CV skola sudaro didelę dalį VS skolos, matoma, kad VS skola sparčiai auga.

3. Gegužės mėn. vertindama Lietuvos stabilumo 2020 metų programą Fiskalinė institucija projektavo⁷, kad valdžios sektoriaus skola 2020 m. peržengs 50 proc. BVP ribą. SP2020 Finansų ministerija, įvertinusi fiskalinių rezervų ir esamos skolos dydį, pateikė du scenarijus⁸, pagal kuriuos projektavo VS skolos augimą 2020 m. iki 46,8 arba 50,6 proc. BVP ir 2021 m. iki 47,9 ir 52,7 proc. BVP (3 pav.). Vertinant SP2020 prognozuota⁹, kad 2020 m. VS skola sieks 50,2 proc. BVP, o 2021 m. sudarys 51,6 proc. BVP.

3 pav. VS skolos projekcijų palyginimas⁶



Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Fiskalinė institucija

4. Dėl didelio neapibrėžtumo tarptautinių institucijų, vertinančių Lietuvos 2020 m. skolos lygį, projekcijos svyruoja tarp 50 ir 60 proc. BVP. Institucijos prognozavo, kad valdžios sektoriaus skola gali didėti 10–20 proc. p. BVP, lyginant su 2019 m. Pažymėtina, kad EBPO¹⁰, atsižvelgdama į tai, kad galima antroji COVID-19 banga, pateikia ir prastesnį scenarijų, nurodydama, kad tuomet Lietuvos ekonomika, atsigaunę lėčiau ir 2021 m. realiojo BVP augimas siektų 3,4 proc. Ši organizacija numato, kad VS skola ateinančiais metais gali viršyti 60 proc. BVP. Europos Komisijos¹¹ ir Tarptautinio valiutos fondo¹² pateiktos VS skolos projekcijos gana artimos Fiskalinės institucijos vertinimui. Tikėtina, kad institucijų projekcijų skirtumai yra susiję su paskelbimo data, nes, esant išskirtiniam neapibrėžtumui, aplinkybės greitai keičiasi, todėl turimos statistinės informacijos naujumas tampa ypač aktualus.

⁵ Centrinės valdžios skolos analizei naudoti SNA 2008 metodologijos apibrėžimą atitinkantys duomenys. Skolos lygis ketvirčiui apskaičiuojamas skolą ketvirčio gale dalinant iš paskutinių keturių ketvirčių BVP sumos. Toks skaičiavimas remiasi Eurostat metodika. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/gov_10q_ggdebt_esms.htm#stat_process1595396167343.

⁶ Institucijos pateikė projekcijas skirtingu metu: TVF – 2020-04-06, FM – 2020-04-30, IFI – 2020-05-15, EK – 2020-05-06, EBPO – 2020-06-10.

⁷ 2020-05-15 ataskaita BPE-3 „Lietuvos stabilumo 2020 metų programos vertinimas“.

⁸ SP2020 naudoti 1 ir 2 ekonominės raidos scenarijai, kurie buvo paskelbti Lietuvos ekonomikos apžvalgoje. Pagal 1 scenarijų 2020 m. BVP susitrauks 2,8 proc., pagal 2 scenarijų – 7,3 proc. Prieiga per internetą: https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_SP2020_04_30.pdf.

⁹ Naudotas SP2020 2 ekonominės raidos scenarijus, kuris sudarytas laikantis prielaidos, kad COVID-19 plitimas bus suvaldytas pirmąjį šių metų pusmetį.

¹⁰ EBPO ekonomikos apžvalga „OECD Economic Outlook“, 2020-06-10. Prieiga per internetą: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook/volume-2020/issue-1_0d1d1e2e-en.

¹¹ EK ekonomikos prognozės „European Economic Forecast Spring 2020“, 2020-05-06. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip125_en.pdf.

¹² TVF ataskaita „Fiscal Monitor, Policies to Support People During the COVID-19 Pandemic“, 2020-04-06.

Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2020/04/06/fiscal-monitor-april-2020>.

5. **Vyriausybės priimamos ekonominės politikos priemonės didina valdžios sektoriaus skolos lygį.** Įvertinus SP2020 buvo pažymėta, kad 2020 m. Vyriausybė, įgyvendindama ekonomikos skatinimo plano priemones ir užtikrindama valstybės išdo likvidumą, sparčiai didina valdžios sektoriaus skolos lygį. Tai daroma skolinantis vidaus ir tarptautinėse finansų rinkose ir pasirašant paskolos sutartis su tarptautinėmis finansų institucijomis. Birželio 10 d. Vyriausybė patvirtino Finansų ministerijos parengtą Lietuvos ateities ekonomikos DNR planą¹³. Iš viso ilgalaikeis investicijoms įgyvendinti iki 2021 m. pabaigos numatyta skirti apie 6,3 mlrd. Eur, iš kurių 1,73 mlrd. Eur sudarys skolintos lėšos. Šis planas nebuvo įtrauktas į SP2020, todėl tai yra nauji įsipareigojimai, kurie dar labiau didins valdžios sektoriaus skolą. Liepos 21 d. tarptautinėse kapitalo rinkose buvo pasiskolinta 1,75 mlrd. Eur, išleidžiant 30 m. trukmės euroobligacijų emisiją. Šiomis lėšomis bus finansuojamas šių metų skolinimosi poreikis, įskaitant ir kitais metais planuojamą 1,35 mlrd. JAV dolerių euroobligacijų emisijos išpirkimą. Skolinimasis vidaus finansų rinkoje taip pat toliau auga: rugpjūčio 12 d. duomenimis, nuo metų pradžios vidaus rinkoje buvo išleista Vyriausybės vertybinių popierių už 1 721 mln. Eur (palyginimui – iki gegužės 7 d. išleista už 834 mln. Eur).
6. **Nors 2020 m. I pusm. Lietuvos ekonomikos susitraukimas mažesnis, nei buvo tikėtasi, tačiau yra rizika, kad 2020 m. II pusm. BVP gali kristi labiau, išliekant poreikiui didinti valdžios sektoriaus skolą.** Realusis BVP II ketv. susitraukė 3,8 proc., I pusm. – 0,8 proc., lyginant su 2019 m. atitinkamu laikotarpiu. BVP didino statybos, informacijos ir ryšių, nekilnojamojo turto operacijų ekonominės veiklos. Tačiau didžiųjų ES šalių ekonomikos II ketv. gerokai susitraukė. Palyginti su praėjusių metų II ketv., Vokietijos ekonomika smuko 11,7 proc., Ispanijos – 22,1 proc., Prancūzijos – 19,3 proc.¹⁴, JAV – 9,5 proc.¹⁵ Išlieka rizika dėl antrosios COVID-19 bangos, priimto mobilumo paketo poveikio, „Brexit“ galutinės baigties. Ilgesnį laiką didžiosioms ES šalims išlikus recesijoje tai, tikėtina, atsilieps mažai ir atvirai Lietuvos ekonomikai. Tokiu atveju egzistuoja rizika, kad 2020 m. Lietuvos ekonomika susitrauks stipriau nei rodo I pusm. statistiniai duomenys, o 2021 m. atsigavimas nebus toks spartus. Dėl šios priežasties galėtų didėti VS skolos projekcijos.

Aukštas skolos lygis mažina investuotojų pasitikėjimą, o didelės skolos valdymo išlaidos apsunkina galimybes finansuoti viešąsias paslaugas. Šiuo metu Lietuva gali brangesnę skolą keisti pigesne, tačiau, kad skolinimosi kaštai neišaugtų, reikalinga atsakinga fiskalinė politika.

2. SCENARIJŲ PRIELAIDOS

7. **Valdžios sektoriaus skolos scenarijai 2020–2025 m. buvo sudaryti naudojant skirtingus realiojo BVP, bendro kainų lygio šalyje bei valdžios sektoriaus balanso rodiklių derinius.** Buvo parengti penki VS skolos projekcijų scenarijai – labiausiai tikėtinas (arba bazinis) ir keturi papildomi scenarijai. VS skola prognozuota naudojant TVF

¹³ Finansų ministerijos parengtas ilgalaikeis investicijų ekonomikos skatinimo planas. Prieiga per internetą: <http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ateities-ekonomikos-dnr>.

¹⁴ Pagal Eurostato 2020-07-31 paskelbtus duomenis.

¹⁵ JAV ekonominės analizės biuro (BEA) 2020-07-30 duomenimis. Prieiga per internetą: <https://www.bea.gov/news/2020/gross-domestic-product-2nd-quarter-2020-advance-estimate-and-annual-update>.

įrankį MAC DSA (1 priedas), skirtą VS skolai analizuoti ir prognozuoti vidutiniu laikotarpiu. Pagal TVF sudarytą metodiką¹⁶, VS skolos ir BVP santykio dinamika, lyginant $t + 1$ ir t laikotarpius, priklauso nuo realiojo BVP, pirminio VS balanso, realiojo valiutų keitimo kurso bei realiosios palūkanų normos pokyčių (1 priedo (2) formulė). Norint atspindėti pastarųjų dviejų rodiklių realius pokyčius, pasirinktas BVP defliatorius.

8. Prognozuojant naudoti Lietuvos banko, Finansų ministerijos, Lietuvos statistikos departamento ekonominiai bei fiskaliniai rodikliai (2 priedas). Analizuojami metiniai statistiniai duomenys nuo 2008 m. Sudarant scenarijus buvo naudojamos birželio mėn. ERS¹⁷, EBPO ir Fiskalinės institucijos rodiklių (realiojo BVP pokyčio, BVP defliatoriaus pokyčio ir VS balanso) projekcijos. Taip pat buvo laikomasi prielaidos, kad tiek šiais metais, tiek ir 2021 m. išskirtinės aplinkybės nebus atšauktos, taigi bus leidžiama nukrypti nuo fiskalinės drausmės taisyklių. O atšaukus išskirtines aplinkybes vidutiniu laikotarpiu VS biudžeto balansas išliktų neigiamas.
9. **Bazinis scenarijus sudaromas pritaikius birželio mėn. ERS ir Fiskalinės institucijos projekcijas.** Naudojant turimą ekonominių ir fiskalinių rodiklių statistinę informaciją bei oficialiai paskelbtas rodiklių projekcijas, sudaromas bazinis scenarijus (1 lentelė). Šis scenarijus remiasi prielaidomis, kad 2020 m. BVP susitrauks 7,0 proc., o 2021 m. ekonomikos augimas sieks 5,9 proc. BVP defliatoriaus pokytis bus teigiamas, o VS deficitas, atitinkamai, bus lygus 10,1 ir 3,3 proc. BVP¹⁸.
10. **Kiti skolos scenarijai sudaryti pagal kitas realiojo BVP, BVP defliatoriaus ir valdžios sektoriaus balanso prielaidas.** Bazinio scenarijaus rodiklių tendencijos 2020–2021 m. yra koreguojamos – taip sudaromi kiti scenarijai. 2-asis scenarijus atitinka EBPO vienos COVID-19 bangos prielaidas. 3-iasis scenarijus parengiamas atsižvelgiant į EBPO prielaidas, susijusias su galima antrąja COVID-19 banga, kuri lemtų lėtesnį ekonomikos atsigavimą 2021 m. 4-asis scenarijus sudaromas atsižvelgiant į istorinę VS deficito raidą, prastinant VS balanso įvertį 2021 m. 5-asis scenarijus optimistiškesnis nei bazinis, nes remiasi prielaida, kad VS deficitas nuo 2021 m. mažės vidutiniškai po 0,5 proc. p. BVP per metus. Kiti rodikliai (pavyzdžiui, palūkanų norma), kurie naudojami MAC DSA, yra nekoreguojami sudarant skirtingus scenarijus.

1 lentelė. Scenarijų prielaidos

	2020 m.	2021 m.	2022–2025 m.	Šaltinis
1 scenarijus (bazinis)				
Realiojo BVP pokytis	–7,0	5,9	2,6	2020–2023 m. projekcijos iš birželio mėn. ERS.
BVP defliatoriaus pokytis	1,2	1,7	2,0	2024–2025 m. rodiklių tendencijos prilygintos 2023 m. metiniam augimui.
VS balansas	–10,1	–3,3	–3,0	2020–2021 m. IFI projekcijos. 2022–2025 m. pasirinkta rodiklio reikšmė artima 2021 m. lygiui.
2 scenarijus				
Realiojo BVP pokytis	–8,1	6,4	2,6	2020–2021 m. EBPO COVID-19 vienos bangos prielaidos.
BVP defliatoriaus pokytis	1,1	1,5	2,0	

¹⁶ TVF aiškinamosios pastabos „Staff Guidance Note for Public Debt Sustainability Analysis in Market-Access Countries“, 2013-05-09. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2013/050913.pdf>.

¹⁷ Finansų ministerijos paskelbtas Ekonominės raidos scenarijus, 2020-06-30. Prieiga per internetą: <http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus>.

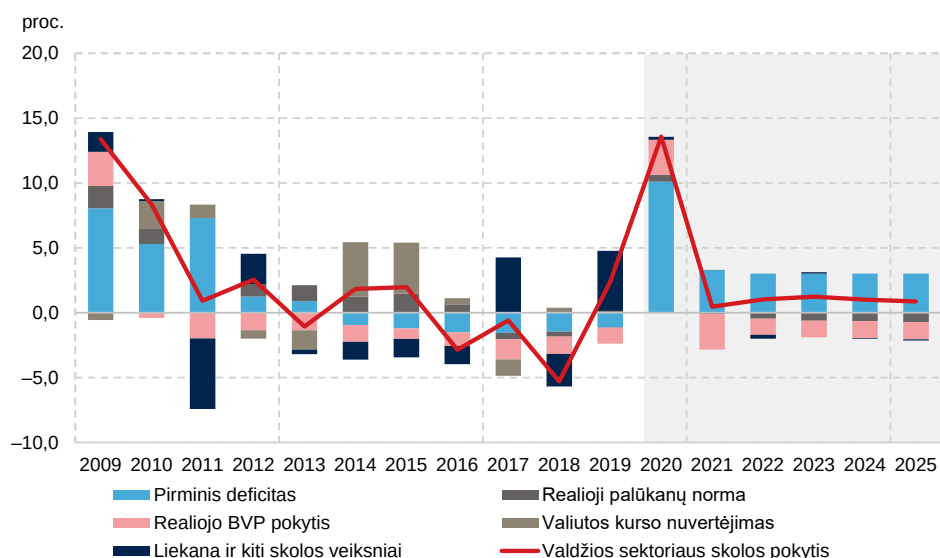
¹⁸ Vertinant SP2020 Fiskalinė institucija prognozavo VS deficitą 2020–2021 m., lygų atitinkamai 10,9 ir 4,0 proc. BVP. Tačiau atsižvelgus į birželio mėn. paskelbto ERS BVP to meto kainomis projekciją, VS deficitas (proc. BVP) buvo perskaičiuotas, o VS deficitas (mln. EUR) nepasikeitė.

	2020 m.	2021 m.	2022–2025 m.	Šaltinis
VS balansas	-9,8	-3,5	-3,0	2022–2025 m. bazinio scenarijaus prielaidos.
3 scenarijus				
Realiojo BVP pokytis	-10,4	3,4	2,6	2020–2021 m. EBPO COVID-19 antros bangos prielaidos.
BVP defliatoriaus pokytis	0,8	0,7	2,0	2022–2025 m. bazinio scenarijaus prielaidos.
VS balansas	-11,3	-5,4	-3,0	
4 scenarijus				
Realiojo BVP pokytis	-7,0	5,9	2,6	2021 m. VS deficitą du kartus didesnis nei pagal bazinį scenarijų.
BVP defliatoriaus pokytis	1,2	1,7	2,0	Kiti rodikliai atitinka bazinį scenarijų.
VS balansas	-10,1	-7,0	-3,0	
5 scenarijus				
Realiojo BVP pokytis	-7,0	5,9	2,6	2022–2025 m. VS deficitą kasmet mažėja po 0,5 proc. p. BVP.
BVP defliatoriaus pokytis	1,2	1,7	2,0	Kiti rodikliai atitinka bazinį scenarijų.
VS balansas	-10,1	-3,3	-2,5 ... -1,0	
Šaltinis – Fiskalinė institucija				

3. VALDŽIOS SEKTORIAUS SKOLOS PROJEKCIJOS 2020–2025 M.

11. **Pagal bazinį scenarijų prognozuojant ekonomikos atsigavimą 2021 m., valdžios sektoriaus skola, tikėtina, toliau augs, nors ir lėtesniu tempu.** Pagal šį scenarijų, 2020 m. VS skolos lygis gali siekti 49,8 proc. BVP, toliau nuosekliai didėti ir 2025 m. sudaryti 54,5 proc. BVP (3 priedas). Pažymėtina, kad 2008 m. finansų krizės laikotarpiu VS skolos padidėjimą beveik 15 proc. p. BVP nulėmė neigiamas VS balansas (4 pav.). Taip pat turėjo įtakos realiojo BVP susitraukimas bei palūkanų normos padidėjimas (teigiama automatinė

4 pav. Veiksniai, lemiantys VS skolos pokyčius

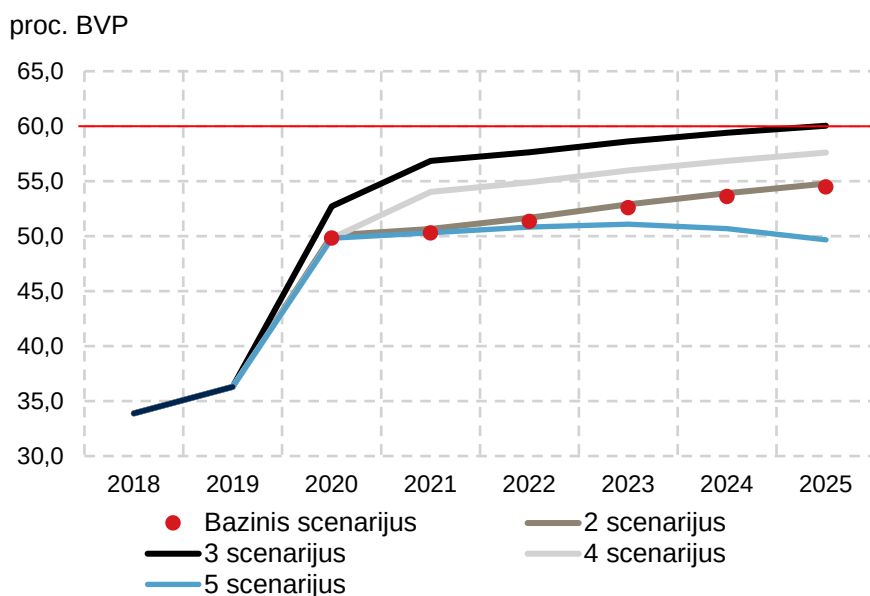


Šaltinis – Fiskalinės institucijos skaičiavimai

skolos dinamika¹⁹). Kaip ir 2009 m., šio rodiklio 13,6 proc. p. BVP pokytį 2020 m., tikėtina, daugiausiai lems VS deficitas bei realiojo BVP susitraukimas. Nors ekonomika ir atsigauna, remiantis 2008 m. krizės patirtimi, tikėtina, kad VS balansas išliks neigiamas. VS skola didės, jeigu pirminio VS deficito neatsvers augantis BVP.

12. Lyginant su skolos projekcijomis, kurios buvo pateiktos vertinant SP2020, šiame dokumente pateiktos atnaujintos VS skolos projekcijos 2020 ir 2021 m. sumažėjo atitinkamai 0,8 ir 2,4 proc. p. BVP. Tai lėmė pasikeitusios prielaidos: numatomas mažesnis realiojo BVP smukimas, mažesnis VS deficitas bei teigiamas BVP defliatoriaus pokytis 2020 m.
13. **Valdžios sektoriaus skolos projekcijos pagal skirtingus scenarijus rodo, kad esant antrajai COVID-19 bangai ir nepakankamai sparčiai mažinant valdžios sektoriaus deficitą, skola vidutiniu laikotarpiu artės prie 60 proc. BVP ribos.** Priimant skirtingas realiojo BVP, BVP defliatoriaus ir VS balanso 2020–2021 m. prielaidas, pagal 2–4 scenarijus VS skola 2025 m. gali siekti nuo 55 iki 60 proc. BVP (5 pav.). Pabrėžtina, kad prognozuotas ekonomikos augimas bus pastovus ir sieks 2,6 proc.

5 pav. VS skolos scenarijų projekcijos 2020–2025 m.



Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Fiskalinės institucijos skaičiavimai

2-ojo scenarijaus rezultatai panašūs į bazinio scenarijaus, nes pradinės prielaidos yra gana panašios. 3-iasis scenarijus atitinka EBPO prielaidą, kad bus antroji COVID-19 banga. Ši prielaida kol kas neatmetama, nes, kaip anksčiau buvo minėta, išlieka neapibrėžtumas, kad, susitraukus didžiosioms ES šalių ekonomikoms, tai gali atsilipti ir Lietuvos BVP. Taigi pagal 3-įjį scenarijų VS skola sparčiau artėtų prie 60 proc. BVP.

¹⁹ Automatinė skolos dinamika (angl. *automatic debt dynamics*) apskaičiuojama naudojant realiojo BVP augimą, realiąją palūkanų normą ir valiutos keitimo kurso nuvertėjimą. Jei numatoma efektyvi realioji palūkanų norma yra didesnė už realiojo BVP augimą, automatinė skolos dinamika yra teigiama ir ji didina skolą. Ir atvirkščiai – jei ekonomika auga sparčiau nei numatoma efektyvi realioji palūkanų norma, automatinė skolos dinamika yra neigiama ir mažina skolą.

4-asis scenarijus sudarytas su prielaida, kad nors ir 2021 m. ekonomika atsigaus, tačiau VS deficitą du kartus didesnis nei pagal bazinį scenarijų. Pagal šį scenarijų 2022 m. VS skola būtų apie 4 proc. p. BVP didesnė ir peržengtų 55 proc. BVP ribą.

14. **Sparčiau mažėjant valdžios sektoriaus deficitui valdžios sektoriaus skola, tikėtina, stabilizuotųsi pasiekusi 50 proc. BVP lygį.** 5-asis scenarijus sudarytas su prielaida, kad atšaukus išskirtines aplinkybes VS deficitą bus mažinamas 2022–2025 m. nuo 2,5 iki 1,0 proc. BVP, o BVP augimas išliks toks pats, kaip taikant bazinį scenarijų. Šiuo atveju projektuojama VS skola vidutiniu laikotarpiu stabilizuojasi ir siekia apie 50 proc. BVP – tai yra daugiau nei 10 proc. p. BVP, lyginant su 2019 m.
15. **Vertinimas patvirtina, kad galimybės stabilizuoti ir mažinti valdžios sektoriaus skolos lygį, labiausiai priklausys ne tik nuo valdžios sektoriaus balanso, bet ir nuo šalies ekonomikos augimo.** Lietuvos, kaip mažos ir atviros ekonomikos, BVP augimas vidutiniu laikotarpiu priklausys nuo vidaus ir išorės rizikos veiksnių, ypač pagrindinių užsienio partnerių prekybos atsigavimo. Spartesnę ekonomikos augimą lemtų investicijų į aukštesnės pridėtinės vertės veiklas didinimas.

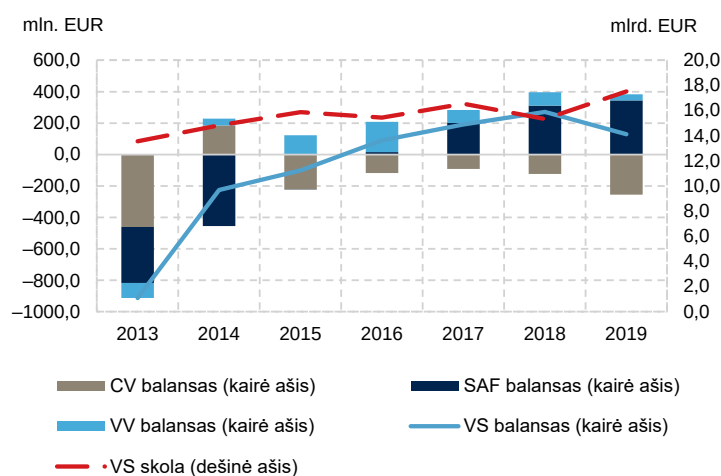
FISKALINIO TVARUMO UŽTIKRINIMAS

16. COVID-19 sukeltas ekonomikos nuosmukis išryškina klausimą, susijusį su VS skolos lygiu bei fiskaline erdve, kuriuos kėlė Fiskalinė institucija savo ataskaitose, svarbą ir aktualumą.
17. **Fiskalinė drausmė – tai būdas apdairiai tvarkyti valstybės finansus.** Tai reiškia, kad gerais laikais kaupiamos atsargos, kurios būtų naudojamos ekonomikai skatinti nuosmukio metu. Fiskalinės drausmės taisyklės²⁰ padeda mažinti verslo ciklo poveikį, siekiant padėti išsaugoti esamas ir sukurti naujas darbo vietas, išlaikyti stabilų socialinių išmokų lygį, ir neleidžia laikinų ciklinių pajamų paversti nuolatiniomis išlaidomis.

18. **Fiskalinės drausmės taisyklių laikymasis savaime neužtikrina valdžios sektoriaus skolos mažėjimo vidutiniu laikotarpiu.**

2020 m. sparčiai augant VS skolai, svarbu numatyti jos mažinimo ateityje kryptį. Reikia pabrėžti, jog FDT be papildomų priemonių neužtikrina, kad jų laikantis skola mažės. Kaip matyti, nuo 2016 m. VS balanso rodiklis yra teigiamas, tačiau dėl centrinės valdžios

6 pav. Valdžios sektoriaus ir jo subsektorių biudžetų balansai ir skola



Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas, Fiskalinės institucijos skaičiavimai²¹

subsektoriaus deficito, skolinimosi poreikis išlieka ir skola nominalia verte auga (6 pav.). VSDF ir PSDF paviršiai nemažino skolinimosi poreikio valstybės biudžeto deficitui padengti, nes jie buvo kaupiami rezervuose, kurie gali būti naudojami ekonomikai sulėtėjus.

19. **Fiskalinė institucija, kaip ir EBPO, pabrėžia optimalaus skolos lygio apibrėžimo ir fiskalinių rezervų kaupimo reikalingumą.** Nuo 2018 m.²² raginama apsispręsti, kokio dydžio minimalų fiskalinį rezervą Lietuva turi sukaupti ir (ar) kiek ciklinių pajamų skirti skolai mažinti. Taip pat reikėtų nustatyti optimalų skolos lygį, kuris nekelia rizikos fiskaliniam tvarumui, užtikrina skolos stabilumą, atitinkantį pakankamą ekonomikos augimą, palūkanų normas ir infliacijos tempus, ir nekelia grėsmės valstybės finansams.

²⁰ Lietuvoje fiskalinę drausmę nustato Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas.

²¹ Kadangi teigiamą VSDF skolos perkėlimo į valstybės išdą poveikį socialinės apsaugos fondų balansui kompensuoja neigiamas poveikis CV balansui, atliekant skaičiavimus ir pavaizduojant duomenis grafike 2018 m. perkėlimo poveikis prilygintas nuliui.

²² 2018-11-08 ataskaita Nr. BP-6-1 „2019 metų valdžios sektoriaus finansinių rodiklių vertinimas“.

20. Kaip buvo minėta²³, 60 proc. skolos nuo BVP tvarumo kriterijus, nustatytas Lietuvos²⁴ ir ES teisės aktuose²⁵, yra bendras ES šalims narėms, nepriklausomai nuo jų ekonomikos dydžio ir atvirumo. Tačiau skaičiavimų, koks skolos lygis yra tvarus Lietuvos valdžios sektoriaus finansams, nebuvo atlikta. EBPO rekomenduoja²⁶ nustatyti skolos mažinimo tikslą ir sudaryti planą, kaip jį pasiekti.
21. **Ekonomikai atsigavus po COVID-19 pandemijos svarbu siekti didinti fiskalinę erdvę, kad būtų pasiruošta ateities šokams.** EBPO ataskaitoje²⁶ minimas apdairus skolos lygis Lietuvai, blogėjančios demografinės padėties sąlygomis²⁷, yra apie 40 proc. BVP. Taip pat fiskalinės atsargos turėtų sudaryti 5-10 proc. BVP, o siekiant ateityje mažinti skolą ir didinti fiskalinę erdvę struktūrinis VS biudžeto deficitas ilguoju laikotarpiu neturėtų viršyti 0,5 proc. BVP. Viena iš TVF pateiktų analizių rodo, kad makroekonominiai šokai pasitaiko vidutiniškai kas 12 metų ir kainuoja apie 9 proc. BVP²⁸.
22. **Kalbant apie fiskalinės erdvės dydį, susiduriama su problema, kad nėra visuotinai priimto fiskalinės erdvės apibrėžimo.** Tiek tarptautinių institucijų leidiniuose, tiek mokslinėje literatūroje egzistuoja įvairūs fiskalinės erdvės apibrėžimai, pavyzdžiui, M. Ayhan Kose ir kt.²⁹ į fiskalinės erdvės indikatorių duomenų bazę įtraukė 28 rodiklius. Ostry ir kt.³⁰ taikomas apibrėžimas sako, kad fiskalinė erdvė – tai skirtumas tarp esamo skolos lygio ir skolos limito, kuris nusakomas kaip taškas, po kurio pradedamas kvestionuoti valstybės mokumas. Taikant šį apibrėžimą svarbu pabrėžti, kad skolos limitas nėra optimalus skolos dydis, ir siekiant finansų tvarumo reikėtų palaikyti reikšmingai žemesnį skolos lygį. Europos fiskalinė valdyba³¹ fiskalinę erdvę yra apibrėžusi kaip skirtumą tarp struktūrinio balanso ir vidutinio laikotarpio tikslo.
23. **Esant išskirtinėms aplinkybėms nėra taikomos fiskalinės drausmės taisyklės. Tačiau jas atšaukus reikės sugrįžti prie reikalavimų valdžios sektoriaus rodikliams.** Šiuo metu galima neatsižvelgti į fiskalinių rodiklių nukrypimą. Tačiau net ir šiuo sudėtingu laikotarpiu VS finansai turi būti valdomi skaidriai ir atsakingai, skolintas lėšas nukreipiant į svarbiausias sritis, kurios duos didžiausią pridėtinę vertę tiek dabar, tiek ilguoju laikotarpiu. Atšaukus išskirtines aplinkybes FDT vėl bus taikomos norint užtikrinti VS

²³ 2015-11-13 ataskaita Nr. Y-12-1 „Dėl 2016 metų valdžios sektoriaus finansinių rodiklių“.

²⁴ Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.308935/AIKldljcqO>.

²⁵ Valstybės skolai pasiekus 60 proc. BVP lygį, sugriežtėja Stabilumo ir augimo pakte numatytos fiskalinės drausmės taisyklės. „Taryba ir Komisija nagrinėja, ar metinis pagal ciklą pakoreguoto biudžeto balanso atmetus vienkartines ir kitas laikinas priemones pagerėjimas yra didesnis negu 0,5 proc. BVP“. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1175&from=EN>.

²⁶ EBPO ekonomikos apžvalga „OECD Economic Surveys: Lithuania“, 2018-06-07. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/economy/surveys/Lithuania-2018-OECD-economic-survey-overview.pdf>.

²⁷ Fiskalinės institucijos ataskaita, kurioje nagrinėjama visuomenės senėjimo įtaka Lietuvos finansų tvarumui. 2017-06-20 ataskaita Nr. Y-11 „Valdžios sektoriaus finansų tvarumas“. Prieiga per internetą: <http://www.ifi.lt/isvada.aspx?id=10062>.

²⁸ Tarptautinio valiutos fondo apžvalga „Fiskalinių rizikų analizė ir jų valdymas – geriausios praktikos“, 2016-05-04. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2016/050416.pdf>.

²⁹ Kose, M. Ayhan, Sergio Kurlat, Franziska Ohnsorge ir Naotaka Sugawara. 2017. *A CrossCountry Database of Fiscal Space*. World Bank Policy Research Paper 8157. Prieiga per internetą: <http://documents.worldbank.org/curated/en/601211501678994591/pdf/WPS8157.pdf>.

³⁰ Ostry, Jonathan D., Atish R. Ghosh, Jun I. Kim ir Mahash S. Qureshi. 2010. *Fiscal Space*. IMF Staff Position Paper SPN/10/11. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/spn/2010/spn1011.pdf>.

³¹ Europos fiskalinės valdybos ataskaita „Assessment of the fiscal stance appropriate for the euro area in 2021“, 2020-07-01. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020_06_25_efb_assessment_of_euro_area_fiscal_stance_en.pdf.

finansų tvarumą. Kaip pažymi EBPO¹ ir TVF¹², ekonomikoms atsigavus po patirto šoko bus svarbu užtikrinti VS skolos tvarumą.

Atsigaunant ekonomikai, turėtų būti stabilizuotas VS skolos didėjimas numatant jos mažėjimo kryptį, nes Lietuvos ekonomikai patekus į kitą nuosmukį ateityje, gali būti mažiau galimybių vykdyti anticiklinę fiskalinę politiką. Valdžios sektoriaus skola turėtų būti palaipsniui mažinama, naudojant dėl ekonomikos augimo atsirandančių ciklinių pajamų dalį.

24. **Viešųjų finansų būklės blogėjimas, ir ateityje dėl demografinių pokyčių neišvengiamas išlaidų augimas kelia svarbius uždavinius Vyriausybei.** Esant išskirtiniam neapibrėžtumui pareiga vykdyti skaidrų, apdairų viešųjų finansų valdymą išlieka aktuali, ypač rengiant 2021 m. biudžeto projektą. Dėl COVID-19 išaugus valdžios sektoriaus išlaidoms ir atsiliekant pajamų surinkimui nuo 2020 m. biudžeto plano, neturėtų būti prisiimama papildomų įsipareigojimų, nenumatant šaltinių jų tvariam kompensavimui, tad atsakingas biudžeto planavimas yra būtinas. Taip pat viešųjų finansų būklės blogėjimas, ir ateityje neišvengiamas išlaidų augimas dėl demografinių pokyčių kelia svarbius uždavinius Vyriausybei, ar ji pajėgs padengti šiuo laikotarpiu prisiimtus ar dar numatomus prisiimti įsipareigojimus, nedidinant mokestinės naštos ir neperkeliant išlaidų būsimums kartoms. Atsižvelgiant į galimus ekonomikos augimo scenarijus, dabartinę viešųjų finansų būklę ir numatomus gyventojų struktūros pokyčius, auga ir produktyvumą skatinančių reformų svarba. Struktūrinės reformos padėtų kreipti ekonomikos vystymąsi tvaria linkme bei prisidėtų prie skolos stabilizavimo ir jos mažinimo ateityje³².

³² Makroekonominio stabilumo vertinimo grupės išvada „Dėl valstybės skolos ir viešųjų finansų tvarumo“, 2020-07-30. Dokumente minima, kad atšaukus išskirtines aplinkybes ir šalies ekonomikai pradėdant atsigauti, turi būti siekiama sugrąžinti VS skolą į buvusį lygį. Taip pat pateiktos VS skolos projekcijos 2025 m. gali sudaryti nuo 55,7 iki 68,4 proc. BVP. Pažymėtina, kad paskelbtoje išvadoje buvo pateiktos pesimistiškesnės BVP ir VS balanso prielaidos nei šiame vertinime. Prieiga per internetą: <http://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/MAKROEKONIMIO%20STABILUMO%20VERTINIMO%20GRUP%C4%96S%20I%C5%A0VADA.pdf>.

PRIEDAI

Ataskaitos
„Valdžios sektoriaus skolos
projekcijos vidutiniu
laikotarpiu“
1 priedas

MAC DSA aprašymas

MAC DSA¹⁶ (angl. debt sustainability analysis in market access countries) – TVF sukurta priemonė, skirta įvertinti išsivysčiusių ir besivystančių, šalių, turinčių prieigą prie finansų rinkų, valdžios sektoriaus skolos tvarumą. Pagrindiniai priemonės tikslai yra šie: įvertinti skolos struktūrą, iš anksto nustatyti jos pažeidžiamumą, analizuoti politikos priemonių poveikį skolai.

Priemonė sukurta³³ 2002 m., reikšmingai patobulinta 2013 m. MAC DSA priemonė nuolat atnaujinama. Ji leidžia vertinti bazinį scenarijų, šokų (pirminio balanso, realiojo BVP augimo, palūkanų, valiutos keitimo kurso) įtaką skolos dinamikai ir įvertinti prognozių tikslumą, lyginant kitų šalių atžvilgiu.

DSA sistema yra pagrįsta tapatybe, apibūdinančia VS skolos lygį (1). VS skola priklauso nuo ankstesnio laikotarpio skolos likučio, pirminio fiskalinio balanso ir kitų vienkartinį veiksmų. VS skolos dydis $t + 1$ laikotarpiu apibrėžiamas taip:

$$D_{t+1} = \underbrace{\frac{e_{t+1}}{e_t} * (1 + i_{t+1}^f) * D_t^f + (1 + i_{t+1}^d) * D_t^d}_{\text{Skolos likutis}} - \underbrace{(T_{t+1} + G_{t+1} - S_{t+1})}_{\text{Pirminis fiskalinis balansas}} + \underbrace{O_{t+1} + RES_{t+1}}_{\text{Kiti vienkartiniai veiksniai}}, \quad (1)$$

čia D_t^f – skola užsienio valiuta laikotarpio t pabaigoje,

D_t^d – skola vietos valiuta,

e_{t+1} – nominalusis valiutos keitimo kursas (vietos valiuta / USD) laikotarpio $t + 1$ pabaigoje,

i_{t+1}^f, i_{t+1}^d – efektyvioji nominalioji palūkanų norma užsienio ir vietos valiuta,

T_{t+1} – VS pajamos vietos valiuta,

G_{t+1} – VS subsidijos vietos valiuta,

S_{t+1} – VS išlaidos, išskyrus palūkanų mokėjimus, vietos valiuta,

O_{t+1} – kiti VS skolą lemiantys veiksniai: privatizacijos įplaukos, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir kita,

³³ MAC DSA priemonė, aprašymai. Prieiga per internetą: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/dsa/mac.htm>.

RES_{t+1} – liekana,

indeksai f ir d žymi atitinkamai užsienio ir vidaus valiuta įvertintą skolą,

indeksai $t + 1$ ir t atitinkamai žymi analizuojamą ir praėjusį laikotarpį.

Vertinant VS skolos ir BVP santykį d_{t+1} , abi lygybės (1) pusės dalinamos iš BVP to meto kainomis ir atliekami gautos formulės pertvarkymai, įtraukiant realųjį BVP augimą, infliaciją ir kita. Atlikus pertvarkymus, sudaroma (2) formulė, kuri išskiria veiksnius, lemiančius VS skolos ir BVP santykio pokytį, lyginant su praėjusiu laikotarpiu:

$$d_{t+1} - d_t = \left(\frac{1}{1 + g_{t+1}} \right) * \left(d_t * \left[r_{t+1}^d \frac{d_t^d}{d_t} + r_{t+1}^f * \frac{d_t^f}{d_t} \right] - d_t * g_{t+1} + d_t^f * \xi_{t+1} * (1 + r_{t+1}^f) \right) - pb_{t+1} + o_{t+1} + res_{t+1} \quad (2)$$

Pirminis balansas ir kiti veiksniai

Realioji efektyvioji palūkanų norma

Realiojo BVP augimas

Realusis valiutos keitimo kursas

čia d_{t+1} – skolos ir BVP santykis laikotarpio $t + 1$ pabaigoje,

g_{t+1} – realiojo BVP augimas,

r_{t+1}^f, r_{t+1}^d – efektyvioji realioji palūkanų norma užsienio ir vietos valiuta,

ξ_{t+1} – realusis valiutos keitimo kursas,

pb_{t+1} – pirminio VS balanso ir BVP santykis,

o_{t+1}, res_{t+1} – kitų veiksnių ir liekanos ir BVP santykis.

Ataskaitos
 „Valdžios sektoriaus skolos
 projekcijos vidutiniu
 laikotarpiu“
 2 priedas

Ekonominiai bei fiskaliniai rodikliai naudoti MAC DSA

Institucija	Rodikliai
Finansų ministerija	BVP, BVP defliatorius, skolos valdymo išlaidos, skoliniai įsipareigojimai, naujai priimtose skolos duomenys, valiutų keitimo kursas, palūkanų norma
Lietuvos bankas	Einamosios sąskaitos balansas, privataus sektoriaus įsipareigojimai, paskolų ir indėlių santykis
Lietuvos statistikos departamentas	Trumpalaikė ir ilgalaikė skola, skola pagal valiutą, skola pagal rezidentų tipą, realusis BVP, BVP defliatorius, VS pajamos ir išlaidos, VS balansas, palūkanų pajamos ir išlaidos
Fiskalinė institucija	VS balansas, potencialusis BVP, cikliškai koreguotas pirminis balansas
Šaltinis – Fiskalinė institucija	

Ataskaitos
 „Valdžios sektoriaus skolos
 projekcijos vidutiniu
 laikotarpiu“
 3 priedas

Valdžios sektoriaus skolos projekcijos, proc. BVP

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1 scenarijus (bazinis)	49,8	50,3	51,3	52,6	53,6	54,5
2 scenarijus	50,1	50,6	51,7	52,9	53,9	54,8
3 scenarijus	52,7	56,9	57,6	58,6	59,4	60,0
4 scenarijus	49,8	54,0	54,9	56,0	56,9	57,6
5 scenarijus	49,8	50,3	50,8	51,1	50,7	49,7

Šaltinis – Fiskalinės institucijos skaičiavimai

Ataskaitos
„Valdžios sektoriaus skolos
projekcijos vidutiniu
laikotarpiu“
4 priedas

Santrumpos ir sąvokos

Santrumpa	Terminas / Sąvoka	Apibrėžtis
–	Automatiniai stabilizatoriai	Mechanizmai, kurie ciklinio pakilimo laikotarpiu biudžeto deficitą mažina, o nuosmukio metu – didina, net Vyriausybei nesiimant ekonominės politikos pokyčių. Pvz. nuosmukio laikotarpiu sumažėja surenkamų mokestinių pajamų suma, o padidėjus nedarbui išauga socialinių išmokų išlaidos.
BVP	Bendras vidaus produktas	Ekonominės veiklos rodiklis, tam tikros ekonomikos visų pagamintų prekių ir suteiktų paslaugų vertė, atėmus tarpinį vartojimą, pridėjus gaminiams ir importui taikomus grynuosius mokesčius per apibrėžtą laikotarpį. BVP galima skaidyti pagal gamybos, išlaidų arba pajamų sudedamąsias dalis.
BVP defliatorius	Bendrojo vidaus produkto defliatorius	BVP, išreikštas to meto kainomis (nominalusis BVP), padalytas iš BVP, išreikšto palyginamosiomis kainomis (realusis BVP). Taip pat vadinamas numanomu BVP kainų defliatoriumi.
COVID-19	COVID-19 liga (koronaviruso infekcija)	–
CV	Centrinė valdžia	–
–	COVID-19 priemonių planas	Lietuvos stabilumo 2020 m. programoje pateiktos diskrecinės COVID-19 plano pajamų ir išlaidų priemonės.
–	Ekonomikos skatinimo planas	Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planas, patvirtintas 2020 m. kovo 16 d. Vyriausybės.
EBPO	Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija	–
EK	Europos Komisija	–
ERS	Ekonominės raidos scenarijus	–
ES	Europos Sąjunga	–
Eurostatas	Europos Sąjungos statistikos tarnyba	–
EZ	Euro zona	–
FDT	Fiskalinės drausmės taisyklės	–
FM	Finansų ministerija	–
IFI	Fiskalinė institucija	Valstybės kontrolė, kaip nepriklausoma Fiskalinė institucija, vadovaudamasi Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu, atlieka nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir rengia, teikia Seimui ir įstatymų nustatyta tvarka viešai skelbia minėtame įstatyme nurodytas išvadas.
PSDF	Privalomojo sveikatos draudimo fondas	–
–	Potencialus BVP	Tokia gamybos apimtis, kurią šalies ūkis gali įvykdyti, kai visi gamybos veiksniai yra visiškai panaudojami, neskatinant darbo užmokesčio augimo.
–	Realiojo BVP atotrūkis nuo potencialaus BVP	Rodiklis, parodantis realaus ir potencialaus BVP skirtumą, išreikštą procentais potencialaus BVP.
SAF	Socialinės apsaugos fondai	–

Santrumpa	Terminas / Sąvoka	Apibrėžtis
SP2020	Lietuvos stabilumo 2020 m. programa	–
TVF	Tarptautinis valiutos fondas	–
VLT	Vidutinio laikotarpio tikslas	Struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklis, kuris turi būti pasiektas per ketverių vieni po kitų einančių metų laikotarpį arba greičiau, praleidžiant metus, kuriais susidaro išskirtinės aplinkybės.
VS	Valdžios sektorius	–
VSDF	Valstybinio socialinio draudimo fondas	–
VV	Vietos valdžios subsektorius	–

NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽŪSTAMI

